

BELÜGYMINISZTERIUM
ORSZÁGOS KATASZTRÓFAVÉDELMI FŐIGAZGATÓSÁG

Jóváhagyom!

Budapest, *elektronikus időbélyegző szerint*

Dr. Góra Zoltán t. vezérőrnagy
főigazgató

ELLENŐRZÉSI TERV

a BM OKF területi szervei részére a 2021. évi veszélyes üzemekkel
kapcsolatos iparbiztonsági hatósági ellenőrzési feladatok
végrehajtására

Felterjesztem!

Budapest, *elektronikus időbélyegző szerint*

Kovács Bonifác t. ezredes
országos iparbiztonsági főfelügyelő

Egyetértek!

Budapest, *elektronikus időbélyegző szerint*

Dr. Mógor Judit t. dandártábornok
hatósági főigazgató-helyettes

1. Bevezető

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (továbbiakban: Kat.) IV. fejezet hatálya alá kerülő és a meglévő veszélyes üzemek esetében a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 219/2011. (X.20.) Korm. rendelet (továbbiakban: R.) rendelkezései alapján kell az azonosítási, hatósági felügyeleti tevékenységet ellátni.

Az R. 16/A. §-ban foglaltaknak megfelelően a hatóság központi szerve a Kat. IV. fejezet hatálya alá tartozó üzemek vonatkozásában éves ellenőrzési tervet készít. A tervben szerepeltetni szükséges a terv területi hatályát, a releváns biztonsági kérdések általános értékelését, a hatósági ellenőrzés alá vont veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek, valamint a dominóhatásban érintett és azon üzemek körét, amelyekben külső kockázatok vagy veszélyforrások fokozhatják a súlyos baleset kockázatát vagy következményeit, valamint a hatósági ellenőrzések elveit és módszereit, beleértve a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek és üzemzavarok kivizsgálása érdekében lefolytatott és a társhatóságokkal közösen végzett ellenőrzéseket.

2. A terv hatálya alá tartozó veszélyes üzemek és a hatósági ellenőrzés célja

Az R. 14. §-a és az R. 39. § (2) bekezdése alapján a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve (továbbiakban: iparbiztonsági hatóság) köteles végrehajtani az illetékességi területén található veszélyes üzemek időszakos hatósági ellenőrzését, valamint csővezetékes szállításban érintett üzemek esetében a veszélyes tevékenységet engedélyező hatóság által megkeresésben meghatározott létesítmények időszakos hatósági ellenőrzését.

Az ellenőrzési terv hatálya kiterjed az alsó és felső küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemekre, valamint a küszöbérték alatti üzemekre.

A hatósági ellenőrzés célja annak vizsgálata, hogy az üzemeltető - a katasztrófavédelmi engedélyezési eljárásban elfogadott biztonsági dokumentációban foglaltakkal összhangban - a veszélyes tevékenységével kapcsolatban a súlyos balesetek megelőzése, következményeinek csökkentése érdekében megfelelő intézkedéseket tett, továbbá rendelkezik az intézkedések végrehajtásához szükséges védelmi erővel és eszközökkel, megfelelő anyagi-technikai feltételekkel, valamint hatékony szervezési-irányítási rendszerrel. Az ellenőrzés célja, hogy a hatóság képviselője meggyőződjön a biztonsági jelentésben, a biztonsági elemzésben és a súlyos káresemény elhárítási tervben foglalt információk és a valós üzemeltetési körülmények egyezésétől.

3. A veszélyes üzemekkel kapcsolatos hatósági ellenőrzések típusai, elvei, módszerei

Az előző pontban ismertetettek alapján az iparbiztonsági hatóság a következő alfejezetekben részletezett ellenőrzéseket hajtja végre a veszélyes anyagot gyártó, felhasználó, tároló telephelyek, valamint a már a Kat. IV. fejezet hatálya alá tartozó veszélyes üzemek esetében.

Az ellenőrzésről az *általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény* (továbbiakban: Ákr.) előírásai alapján az ügyfelet – ha az az eredményességet nem veszélyezteteti – előzetesen értesíteni kell.

3.1 Veszélyes üzemek felderítése, azonosítása

Az R. alapján az iparbiztonsági hatóság felderíti azon veszélyes anyagot gyártó, felhasználó, tároló telephelyeket, amelyek a Kat. IV. fejezetének hatálya alá tartozhatnak.

- Főbb hatósági feladatok:
- veszélyes anyagokkal foglalkozó telephelyek felderítése;
 - üzemazonosítási eljárás megindítása;
 - üzemazonosítási adatlapok vizsgálata;
 - helyszíni szemle lefolytatása;
 - adatlapok vizsgálatához kiegészítő információk bekérése;

- hatósági döntés a telephely Kat. IV. fejezet alá tartozásáról

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv az általa hivatalból üzemazonosításra kötelezett telephelyek esetében az üzemazonosítási eljárást az R. és a hatóság honlapján közzétett üzemazonosítási útmutató alapján valamint a terv 1. számú melléklete szerint folytatja le.

(<https://katasztrofavedelem.hu/application/uploads/documents/hat-veszuz-szaktaj/737.pdf>,
vagy a <https://katasztrofavedelem.hu/application/uploads/documents/2018-11/112.pdf>)

3.2. Időszakos hatósági ellenőrzések

Az R. 14. §-a értelmében

- a felső küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemeket évente,
- az alsó küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemeket legalább háromévente egyszer

a biztonsági irányítási rendszerre vagy az irányítási rendszerre, azon belül az üzemeltető által hozott intézkedésekre, jelentésekre és egyéb nyomon követési dokumentumokra is kiterjedően ellenőrzi az iparbiztonsági hatóság.

Az R. 39. § (2) bekezdése szerint az iparbiztonsági hatóság a küszöbérték alatti üzemeket legalább háromévente egyszer az irányítási rendszerre is kiterjedően ellenőrzi.

Az időszakos hatósági ellenőrzések szempontjait a jelen terv 2. számú melléklete tartalmazza.

Az időszakos hatósági ellenőrzéseken a jelen terv 4. pontjában bemutatott értékelés során az alábbi szempontokra kiemelt figyelmet kell fordítani:

- a veszélyes anyagok elhelyezésének, tárolási helyének és módjának vizsgálata, kapcsolódva a veszélyes anyagok nyilvántartási rendszere naprakészen tartásának, nyomon követhetőségének, irányítási rendszerben való dokumentáltságának ellenőrzéséhez;
- a berendezések műszaki állapot nyomonkövetése és a karbantartási rendszerek ellenőrzése, valamint a veszélyes üzemek öregedéséből fakadó kockázatok felmérése, kiemelt figyelemmel a telephelyen belüli veszélyes anyagot szállító csővezetékek állapotára, karbantartására.

Az időszakos hatósági ellenőrzések lefolytatása során vizsgálni szükséges a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek megelőzésében, elhárításában szerepet játszó tűzvédelmi előírások (pl.: tárolási és együtt tárolási szabályok, készenlétben tartott eszközök, beépített tűzvédelmi berendezések működőképessége, tűztávolságon belüli tárolás előírásai, stb.) betartását is.

A veszélyes üzemek időszakos hatósági ellenőrzési időpontjának kiválasztásánál szükséges figyelembe venni a veszélyes üzem tevékenységének típusát, mivel ez befolyásolhatja a veszélyes anyagok egyidejűleg jelen lévő mennyiségét a telephelyen (például szezonális tárolás esete).

Az ellenőrzéseket a következőkben foglaltak szerint célszerű ütemezni:

műtrágyák gyártásával, tárolásával, felhasználásával foglalkozó veszélyes üzemek	február, november
növényvédő szerek gyártásával, tárolásával, felhasználásával foglalkozó veszélyes üzemek	március-április
klórgáz felhasználású víztisztító technológiát alkalmazó, valamint szabadidős tevékenységet kínáló (például vízművek, fürdők, uszodák) veszélyes üzemek	április
ammóniás hűtőrendszerrel rendelkező veszélyes üzemek	május-június
gázipari tevékenységet, petrolkémiai tevékenységet, fűtő, tüzelőanyag tárolást végző veszélyes üzemek	szeptember- október
robbanóanyag, lőszer, pirotechnikai termékek gyártásával, tárolásával foglalkozó veszélyes üzemek	július, november

A fentiekben nem említett veszélyes tevékenységek esetében az időszakos hatósági ellenőrzést az év januárjától novemberéig szükséges végrehajtani.

3.3. Iparbiztonsági komplex és eseti supervisorori ellenőrzések

A Kat. 32. § (4)-(8) bekezdései szerint a Kat. IV. fejezet hatálya alá tartozó üzemekre vonatkozóan az iparbiztonsági hatóság koordinálja az ágazati hatósági feladatokat ellátó szervezetek (a továbbiakban: társhatóságok) hatósági ellenőrzéseit, ennek keretében a társhatóságok részére közös hatósági ellenőrzések lefolytatására vonatkozó javaslatot tesz, együttes ellenőrzéseket szervez.

Az eseti supervisorori ellenőrzési formánál nem szükséges valamennyi, a telephely vonatkozásában hatáskörrel és illetékességgel rendelkező társhatóság részvétele, kizárólag az ellenőrzés által érintett terület vizsgálatára, ellenőrzésére hatáskörrel és illetékességgel rendelkező társhatóságokat szükséges felkérni. Minden összehangolt ellenőrzés esetén az egyes hatóságok hatáskörük szerint végzik az ellenőrzést, melyről saját hatáskörükben jegyzőkönyvet vesznek fel.

Az iparbiztonsági hatóság a veszélyes üzemek szakterülethez kapcsolódó komplex vagy katasztrófavédelmi supervisorori ellenőrzéseket az alábbi esetekben tarthat:

- lakossági, társhatósági, egyéb bejelentések kapcsán,
- gazdálkodó szervezetek üzemazonosítási eljárása során,
- veszélyes üzemek időszakos hatósági ellenőrzése során,
- veszélyes üzemekben bekövetkezett káresemény(ek) miatt.

3.4. Veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek és üzemzavarok kivizsgálása

Az R. 14. § (3) bekezdése értelmében az iparbiztonsági hatóság a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset, vagy veszélyes anyagokkal kapcsolatos üzemzavar körülményeinek kivizsgálása érdekében a tudomásszerzést követően haladéktalanul, de legfeljebb 3 napon belül hatósági ellenőrzést tart. A súlyos balesetek, üzemzavarok hatósági kivizsgálásánál a jelen terv 3. számú mellékletében található szempontokat kell figyelembe venni.

4. A releváns biztonsági kérdések általános értékelése

A 2021. évi időszakos hatósági ellenőrzések során az alábbiakban részletezett szempontokra kell kiemelt figyelmet fordítani a súlyos balesetek előfordulásának gátlását célzó, eredményes hatósági ellenőrzések lefolytatása érdekében.

4.1. A veszélyes anyagok elhelyezésének, tárolási helyének és módjának vizsgálata és a veszélyes anyagok nyilvántartási rendszere

A 2020. évi időszakos hatósági ellenőrzések során országosan tapasztalt hiányosságok közül kiemelkedtek a veszélyes anyagok készletnyilvántartásával és az előírásoktól eltérő tárolással kapcsolatos hiányosságok. Ilyen eltérések pl. raktározási, készletezési tevékenységet végző üzemeltetőknél a veszélyes anyagokról a naprakész nyilvántartás nem állt rendelkezésre, több esetben a biztonsági dokumentációban bemutatott és azonosított helyszíneken kívül is történt szabad téren illetve félig fedett üzemi területen veszélyes anyag készletezése nagy mennyiségben. Ezenkívül szabálytalan veszélyesanyag tárolás történt különböző méretű tárolóedényekben, tartálycsoportok kármentőjében, illetve a tartályok védősáncán belül, melyek egy esetleges tartály illetve tartályszerelvény sérülés esetén a védekezést és a veszélyeztetést kimenetelét negatív irányba befolyásolhatják.

A veszélyes anyagok jelen lévő mennyiségének meghatározásakor a tárolóedények technológiai berendezések tároló kapacitása a mértékadó, mindaddig, amíg az üzemeltető hitelt érdemlő módon nem bizonyítja, hogy az valamilyen korlátozást eredményező műszaki megoldással csökkentésre került. A veszélyes anyagok jelen lévő mennyiségének meghatározásakor figyelembe vehető továbbá a veszélyes anyagok üzemeltető által dokumentált módon működtetett, naplózott, visszakereshető, elektronikus nyilvántartása.

Amennyiben az üzemeltető élni kíván ezzel a lehetőséggel, ki kell alakítania egy elektronikus nyilvántartást, mely lehetővé teszi a hatóság részére a rögzített adatok visszakeresését. Rögzítenie kell a módosítások tényét, idejét és alkalmasnak kell lennie a módosító személy azonosíthatóságára. Ezen nyilvántartás használatának szabályait az üzemeltetőnek be kell építenie az üzem irányítási rendszerébe.

- a) Az időszakos hatósági ellenőrzések során a tárolási hely és tárolási körülmények vonatkozásában a következő kérdéseket szükséges vizsgálni:
1. Legfeljebb a hatóság által elfogadott biztonsági dokumentációban bemutatott mennyiségben történik-e veszélyes anyag tárolás;
 2. Kizárólag a biztonsági dokumentációban bemutatott üzemi tárolási helyeken történik-e a tárolás;
 3. A biztonsági dokumentációban megjelölt edényzetben tárolják-e a veszélyes anyagokat;
 4. A tárolási körülmények megfelelnek-e a biztonsági dokumentációban foglaltaknak (pl.: kármentő kialakítás, együtt tárolás, szervesanyag-szennyezés mentes környezet, stb.);
 5. A veszélyes anyagok biztonsági adatlapjában feltüntetett tárolási, együtt-tárolási szabályok betartottak-e;
 6. A veszélyes tevékenységhez szükséges tűzveszélyes és robbanó anyagok csak az ott folytatott tevékenységhez szükséges mennyiségben és időben vannak-e jelen (OTSZ 190. § (1) bekezdéssel összhangban);
 7. Fokozottan tűz vagy robbanásveszélyes osztályba tartozó anyagok csak zárt csomagolásban kerülnek-e tárolásra (OTSZ 190. § (3) bekezdéssel összhangban);
 8. A tárolási terület állapota megfelelő karbantartottsága (pl.: éghető hulladéktól és száraz növényzettől mentes) (OTSZ 190. § (5) bekezdéssel összhangban);
 9. A veszélyes hulladékok keletkezésének körülményei, veszélyes hulladékok tárolása, elszállításának paraméterei megfeleltethetők-e a biztonsági dokumentációban foglaltaknak.
- b) Az időszakos hatósági ellenőrzések során a veszélyes anyag nyilvántartás vonatkozásában a következő kérdéseket szükséges vizsgálni:
1. A jelen lévő veszélyes anyagokról és azok mennyiségéről (különös figyelemmel a technológiában jelen lévő anyagokra) a nyilvántartás naprakészsége;
 2. A nyilvántartásban a készletek adott napokra visszakereshetőek, megfelelően dokumentáltak és archiváltak-e;
 3. A nyilvántartás használatának szabályait az üzemeltető beépítette-e az üzemi irányítási rendszerbe.

4.2. A berendezések műszaki állapot nyomonkövetése és a karbantartási rendszerek ellenőrzése, valamint a veszélyes üzemek öregedéséből fakadó kockázatok felmérése, kiemelt figyelemmel a telephelyen belüli veszélyes anyagot szállító csővezetékek állapotára, karbantartására

Tekintettel arra, hogy a karbantartással és annak hiányosságaival összefüggő események, valamint a veszélyes üzemeket érintő általános öregedési jelenség különböző megnyilvánulási formái magas részarányt képviselnek mind a hazai, mind a nemzetközi események körében, a korábbi évek tapasztalatai alapján továbbra is indokolt az ellenőrzések során kiemelt figyelmet fordítani az idővel történő fokozatos romlásra.

Az öregedés (ageing) a nemzetközi szakmai álláspontok alapján nem merül ki a fizikai öregedési jelenségben, hanem azon túlmutatva egy olyan, multi-aspektusú jelenség, amely magába foglalja az eljárások, technológiák, vállalati memória és tudás, a szervezeti, személyi és eljárásbeli elavulási folyamatokat is. Ezek mind együttesen jellemezhetik egy adott üzem érintettségét. Az időszakos ellenőrzések lefolytatása során szükséges felmérni az adott üzem

érintettségét és az üzemeltetői tudatosságot a különböző öregedési aspektusokkal kapcsolatosan.

- a) A műszaki állapot-nyomonkövetési és karbantartási rendszerek vizsgálata 2018. óta folyamatos részét képezi a veszélyes üzemek hatósági ellenőrzéseinek. Az eredmények és tapasztalatok alapján a karbantartási rendszerek kivizsgálását indokolt volt kiterjeszteni mind a felső és alsó küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemekre, mind a küszöbérték alatti üzemekre. Ennek megfelelően az időszakos hatósági ellenőrzések részeként 2021-ben is folytatni kell az üzemek karbantartás-ellenőrzését, amelyhez a 4/A. számú mellékletben található kérdéslista alkalmazható.
- b) A 2021. évi ellenőrzések során a hatóság kiemelt figyelmet fordít a veszélyes üzemeken belüli csővezetékes veszélyes anyag szállítás biztonságának ellenőrzésére, a megtett üzemeltetői intézkedések felmérésére. Az üzemi vezetékek állapotának ellenőrzése során a következő szempontok vizsgálatát szükséges végrehajtani:
 - az állapotromlás vizuális jelei (szemrevételezés, állapotfelmérés);
 - szállított anyagok azonosíthatósága (felirat, jelölés megléte és helytállósága);
 - a műszaki állapot nyomonkövetés és karbantartás rendszere (mérési pontok tudatos meghatározása, kritikus pontok figyelembevétele, nehezen hozzáférhető helyekre kiterjesztett karbantartási rend);
 - segédenergia vezetékek, üzemi vezetékek, kiszolgáló infrastruktúra kezelése.

A csővezetékek vizsgálatához részletes szempontrendszert a 4/B. számú melléklet tartalmaz.

5. Külső dominóhatások, külső kockázatok, veszélyforrások vizsgálata

A veszélyes üzemek biztonsági jelentésében, biztonsági elemzésében bemutatott dominóhatások, illetve külső kockázatok, veszélyforrások ismeretében szükséges végrehajtani a kiválasztott veszélyes üzem időszakos hatósági ellenőrzését. Az ellenőrzés során minden esetben vizsgálni szükséges a veszélyes létesítményt, üzemet érintő külső veszélyforrásokat és kockázatokat. A külső veszélyeztetésben érintett veszélyes üzemek listáját jelen tervnek az R. 45. § (2) bekezdése alapján nem nyilvános 5. számú melléklete tartalmazza.

Az ellenőrzéseken a lehetséges külső dominóhatások, veszélyforrásokat az alábbiak szerint kell felmérni:

- hősugárzás (tócsatüzek, tartálytüzek, fáklyatüzek, szilárd anyagok égése, BLEVE – forrásban lévő folyadékok táguló gőzrobbanása, robbanások);
- túlnyomás (robbanások);
- repeszhatás (robbanások);
- az esetleges más fizikai, kémiai hatás és annak mértéke, mely dominóhatást eredményezhet (például fagyás, állandó felügyelet kiesését okozó mérgezés stb.).

6. A terv végrehajtása

Az iparbiztonsági hatóság az adott hónapra készített ellenőrzési ütemtervben végrehajtja az illetékességi területén található Kat. IV. fejezet hatálya alá tartozó üzemek ellenőrzésének tervezését a vonatkozó jogi és belső szabályozók alapján.

ZÁRADÉK

A dokumentum elektronikus aláírással hitelesített